

Geregistreerd Suriname

STICHTING **STIL**
VERLEDEN

Inhoud

03	Voorwoord	15	Migratie
05	Het erfgoed van de eerste bewoners van Suriname	16	Contractarbeid
07	Kolonies	18	Chinezen
08	Slavernij	19	Immigranten uit Brits West Indië
08	Affie	19	Brits Indiërs
10	Vredesverdragen	20	Libanezen
11	Afschaffing slavernij door Nederland	20	Brazilianen
11	Manumissie	20	Haïtianen
12	Joden	21	Samenstelling van de bevolking in 2017
12	Portugezen	22	Opdrachten
13	Europeanen	23	Bronnen
13	Boeroes (Nederlandse boeren)		

Verantwoording woordgebruik

In dit boekje gebruiken we het woord slaaf. Stichting Stil Verleden (SSV) sluit zich aan bij sommige wetenschappers die stellen dat de term 'tot slaaf gemaakte' de historische context verhult en dat je met de term nog altijd niet af bent van het element 'slaaf'.

Voorwoord

Dit boekje neemt jullie mee op een reis door de boeiende geschiedenis van slavernij en migratie naar Suriname, een land dat zijn identiteit heeft gevormd door de komst van mensen vanuit alle hoeken van de wereld. Hoe zag die wereld eruit, wie waren de eerste bewoners, wie kwamen er en wie bleven er en wie zijn de inwoners van nu?

Vanaf 1650 was Suriname, dat ooit bekend stond als de 'Wilde Kust' tussen de Spaanse en Portugese gebieden, een Engelse kolonie. In 1667 wordt de kolonie door de Engelsen aan de Nederlanders afgestaan in ruil voor de kolonie Nieuw-Nederland (New York) in Noord-Amerika. Van 1667-1954 was Suriname een kolonie van Nederland. Tussen 1795 en 1814 bestuurdde Engeland de kolonie Suriname. Vanaf 29 december 1954 was Suriname een land binnen het Koninkrijksverband van Nederland. Op 25 november 1975 werd Suriname onafhankelijk.

Na de Inheemsen kwamen de Europese ontdekkingsreizigers, uit Spanje. Langs de Commewijnerivier stond het standbeeld van Alonso de Ojeda, een Spaanse veroveraar. Hij ondernam verkenningstochten samen met zijn manschappen. Een van hen, Amerigo Vespucci reisde mee. Zij waren de eerste buitenlanders die de kust van Guyana zagen. Vervolgens kwamen de Portugezen, daarna kwamen de Engelsen, de Fransen en de Nederlanders. In 1962 kreeg de Surinaamse kunstenaar Erwin de Vries de opdracht om een bronzen standbeeld te maken van Alonso. In

2011 is het beeld gestolen. Of het ooit teruggevonden is, is niet bekend.

Slavernij en migratie is van alle tijden. Dat is ook gebeurd bij de groepen die Suriname hebben gevormd: Europeanen, Joden, Afrikanen, Chinezen, Indiërs, Javanen, Libanezen. Ook na het ontstaan van de Republiek Suriname in 1975 kwamen er migranten uit ondermeer China, Brazilië en Haïti. Het is daarom belangrijk om vanuit Surinaams perspectief een licht te laten schijnen op de multiculturele samenleving, zoals die zich vanaf de kolonisatie door slavernij en migraties in Suriname heeft ontwikkeld. Een land waarin verschillende bevolkingsgroepen relatief vreedzaam samenwonen.

Veel mensen zijn bezig met hun identiteit. Op zoek naar hun verleden, hoe hun voorouders in het nieuwe land aankwamen, net vóór of na de afschaffing van de slavernij. De slavenregisters zijn daar een groot voorbeeld van. Net als de originele registers van de Hindostanen en Javanen die zich bevinden in het Nationaal Archief Suriname (NAS). Dit zijn onmisbare bronnen van kennis.

Tijdens een bezoek aan het NAS in 2022 is Stichting Stil Verleden gevraagd door Rita Tjien-Fooh, directeur van het Nationaal Archief Suriname, om een op de Surinaamse situatie toegespitste versie van het lesprogramma 'Geregistreerd' zoals dat in Nederland heet aan te bieden op middelbare scholen die zich daarvoor aangemeld hebben in Paramaribo en in districten als Nickerie, Saramacca en Commewijne. 'Geregistreerd' in Nederland is een lesprogramma dat ontwikkeld is naar aanleiding van het digitaal beschikbaar komen van de slavenregisters in 2018 in het Nationaal Archief in Den Haag.

In het voor Suriname aangepaste lesprogramma 'Geregistreerd Suriname, hoe wij hier ook samen kwamen', worden alle groepen meegenomen. We hopen dat jullie deze reis met diepgaande nieuwsgierigheid en openheid zullen ondernemen, en dat jullie geïnspireerd raken door de moed en de ongekende diversiteit van de mensen die Suriname hebben gevormd tot het prachtige land dat het vandaag de dag is.

Drs Maria Reinders Karg
Antropoloog, docent en directeur Stichting Stil Verleden

Eenheid in verscheidenheid

Vervaardigingsjaar: 20^e eeuw

Periode: 20^e eeuw

Suriname is een multi-etnische samenleving. Op de foto de vijf grote en belangrijkste etnische groepen. Van links naar rechts een chinees, een hollands-creools, een hindostaans, een javaans en een neger meisje. Het chinese meisje draagt een wijde broek en een jak, het creoolse meisje een westerse jurk, het hindostaanse meisje een lahunga, een geplooid rok en een choli, een jakje met heel korte mouwen. Het javaanse meisje is gekleed in een sarong en klambi, een soort kokerrok en een nauwsluitend jakje. Het negermeisje is in kotomisi: een wijde koto, rok, een kort jakje en een angisa, hoofddoek.

Het erfgoed van de eerste bewoners van Suriname

Als je je zou verdiepen in de geschiedenis over de kolonie Suriname, dan kom je tot de ontdekking dat het Nederlanders waren die daarover schreven. Je krijgt bijna de indruk dat er niemand in het land woonde. Het juiste verhaal is dat Suriname helemaal niet onbewoond was vóór de Europeanen kwamen.

Van 10.000-7.000 v.Chr. zijn er sporen van de vroegste bewoners in de Sipaliwini-savanne. Zij zijn de voorouders van de huidige Inheemsen. Een schriftcultuur kenden zij niet, hun geschiedenis werd oraal doorgegeven.

In 1679 gebeurde er iets bijzonders. De Zeeuw, Nicolaas Combé, schreef een brief die een boodschap van de 'les indiens' (de Indianen) bevatte. In de brief stond dat de Inheemse bevolking duidelijk maakte dat dit land van hen was en dat de Europeanen hun land moesten verlaten.

Ook Maurits Hassankhan, een belangrijke politicus, schrijver en historicus in de jaren 80 en 90 van de vorige eeuw heeft in zijn onderwijsmethode aandacht besteed aan Inheemsen. Dit toont aan dat mensen begonnen in te zien hoe belangrijk het is om de geschiedenis en cultuur van de oorspronkelijke bewoners te behouden en te verspreiden.

Het gebruik van verouderde of denigrerende termen, zoals 'Indianen,' is ongepast en kan beledigend zijn. Het is goed om de voorkeur te geven aan de term "Inheemsen" om respect te tonen voor hun cultuur en geschiedenis.

Daarnaast is het interessant om te weten dat veel Inheemse volkeren hun eigen namen en termen hebben om zichzelf te identificeren. In dit geval noemden ze zichzelf 'Kalinja,' wat 'mensen' betekent. De term 'Paranokili,' die door Europeanen werd gebruikt en 'mensen van over het water' betekent, weerspiegelt een Eurocentrische blik op de wereld en een gebrek aan begrip voor de eigen namen en culturen van de Inheemse volkeren.

Een historisch figuur, Jan Jacob Hartsinck, beschreef in de 18e eeuw de 'Roode Slaaven,' die een zachtere constitutie hadden dan de slaven uit Afrika. Dit onthult de complexe arbeidshiërarchie in de kolonie, waarbij de Inheemse bevolking vaak werd ingezet voor lichtere taken. Ze werden niet alleen door de Nederlanders, maar ook door Portugezen, Spanjaarden en andere handelaars 'gekocht of ingeruild'.

GUIANERS.

FAMIGLIA INDIANA CARAIBA.

Maker: Lazaretti

Tekenaar: Stedman, John Gabriel

Periode: 1773-1777

Landkaart van de Volkplantingen Suriname en Berbice

Uitgever: Ottens, Reinier

Uitgever: Ottens, Josua

Vervaardigingsjaar: 1758-1767

Periode: 1758-1767

De basis van het huidige Suriname werd gelegd door de Engelse kolonisatie aan de Suriname rivier, begonnen in 1651. Toen de bloeiende jonge kolonie in 1667 door Abraham Crijnsen in naam van de provincie Zeeland werd veroverd, strekte het gebied zich uit tot aan 'den Westkant der Rivier Coppename'. Verder naar het westen bevond zich nog een andere Zeeuwse kolonie, Berbice of 'Berbiesjes', gesticht door Abraham van Peere (1627). Tussen beide volksplantingen strekte zich het stroomgebied van de Corantijn uit, als een leeg

niemandsland. Daarover werd een schikking getroffen tussen Van Peere en Gouverneur Van Sommelsdijk. In ieder geval werd de westgrens van Suriname op de kaarten uit de 18e eeuw aangegeven als een rechte lijn, lopende van de Duivelskreek (een nu niet meer bestaand riviertje) langs de meest oostelijke bocht van de Canje rivier, een zijtak van de Berbice rivier. De kaartuitgevers Reinier en Josua Ottens uit Amsterdam waren met deze mooie overzichtskaart de eersten die de kolonie Berbice in beeld brachten.

Kolonies

Een kolonie is een stuk land buiten het eigen land. Het wordt veroverd door een ander land, dat vaak ver weg ligt. Waarom zouden landen een kolonie willen hebben: een kolonie is vaak rijk aan grondstoffen. En het doel van het 'moederland' of 'kolonisator' is om te profiteren van de winst die met de grondstoffen verdiend wordt. Een kolonie wordt bestuurd door een kolonisator naar wie mensen gedwongen moeten luisteren. Suriname is een voormalige kolonie van Nederland. Mensen werden eerst gedwongen naar Suriname overgebracht (de slaven) en na meer dan twee eeuwen van slavernij is nog een periode gebruikgemaakt van contractarbeiders.

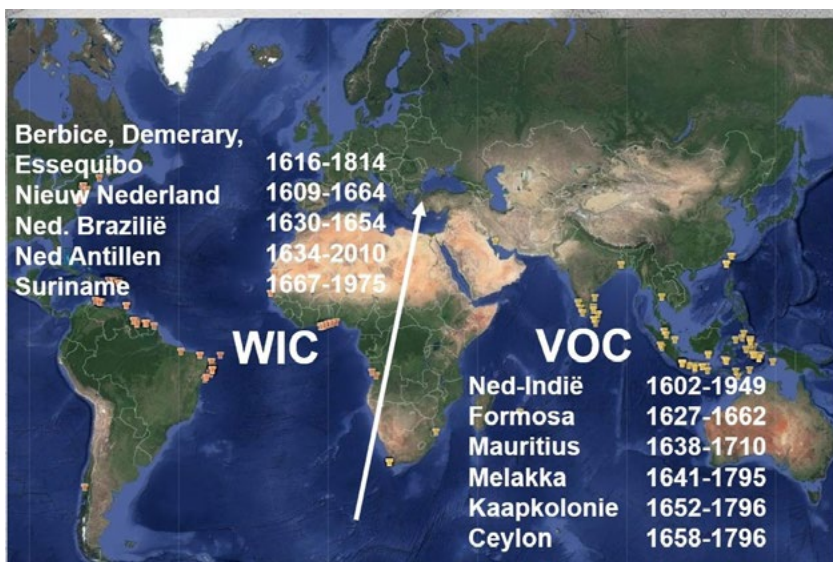
De voormalige kolonies van Nederland zijn veroverd in de tijd van de handelscompagnieën Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) en de West-Indische Compagnie (WIC). Dit waren grote bedrijven die handel dreven en namens de Nederlandse overheid, gebieden mochten bezetten en besturen en zelfs oorlogen mochten voeren tegen vooral Spanje en Portugal. Met de oprichting van de (VOC) in 1602 werden wereldwijd kolonies veroverd en een paar honderd handelsposten gesticht. In alle kolonies was slavernij gebruikelijk. Deze handelsposten werden opgezet in ondermeer Saoedi-Arabië, India, Bangladesh, Thailand, China en Japan.

De kolonies van de VOC waren:

- Nederlands-Indië 1602-1945 overdracht van de soevereiniteit op 27 december 1949. Heet nu Indonesië en bevat vanaf 1962 ook Nieuw-Guinea.
- Formosa 1627-1662, nu Taiwan
- Mauritius 1638-1710 dat nog altijd zo heet
- Melakka 1641-1795 nu Maleisië genoemd
- Kaapkolonie 1652-1796 nu Zuid-Afrika
- Ceylon 1658-1796 nu SriLanka

In 1621 werd de West Indische- Compagnie (WIC) opgericht. De kolonies van de WIC waren:

- Berbice, Demerary en Essequibo 1616-1814, nu Guyana
- Nieuw Nederland 1609-1664 heet nu New York
- Nederlands-Brazilië 1630-1654 heet nu Brazilië
- Nederlandse Antillen 1634-2010: heet nu Caraïbisch Nederland als onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden
- Suriname 1667-1975, nu de Republiek Suriname

Source <http://www.atlasofmutualheritage.nl/> - Creator Bert Reinders

→ Kolonies van Nederland

Slavernij

Slavernij is een moeilijk begrip en bestaat in verschillende vormen in verschillende tijden en bij talloze volken en samenlevingen. Wat betekent dat nou eigenlijk? Als je leeft in slavernij, leef je in eigendom van iemand anders. Je wordt door geweld of bedreiging gedwongen voor iemand anders te werken. Je krijgt niet betaald voor je werk en je kunt niet beslissen over je eigen leven.

Slavernij is een vorm van onvrije arbeid, waarbij de mensen eigendom zijn van anderen en gekocht en verkocht kunnen worden. In Suriname kent men in de Atlantische wereld de Chattel slavery of kudde slavernij, een ergste vorm van slavernij. De Portugezen haalden mensen uit Afrika die als slaven moesten werken voor hun plantages in Brazilië. Naast Portugezen en Spanjaarden gingen in de loop van de 16e eeuw ook Engelsen, Fransen, Nederlanders en Denen slaven uit Afrika halen.

Vaak denken we dat de slavernij tot het verleden behoort. Ook vandaag leven wereldwijd nog miljoenen mensen in slavernij of moderne slavernij of uitbuiting.

Affie

Op de achterkant van een tekening van Adriaan van Geffen staat 'Affie'; de naam van een slavine. De tekening is gemaakt in december 1859. Affie is op dat moment 9 jaar oud. Vier jaar later, bij de afschaffing van de slavernij, zal ze Affie Anna Terzol gaan heten.

Bij de tekening kun je dingen opmerken, fantaseren en vragen stellen; hoe was haar leven als slavine? Waarom ziet ze er zo mooi uit? Ze heeft zelfs een bij haar kleding passende ketting om. Dat ze op blote voeten liep was heel gewoon in die tijd. Slaven mochten nooit schoenen dragen, dat was alleen voor vrije mensen.

Adriaan Martini van Geffen was werkzaam als griffier, een secretaris in het gerechtshof in Paramaribo. Hij werd in 1820 in Brabant geboren en studeerde rechten in Utrecht. Daarnaast was hij amateurtekenaar. Hij was voornamelijk geïnteresseerd in het Surinaamse landschap, zoals uit zijn vele tekeningen blijkt. Toch tekende hij ook een meisje dat in slavernij gehouden werd. Waarom van Geffen haar tekende is onbekend. Misschien woonde ze in zijn buurt? Misschien was hij op visite bij haar eigenaar? Niemand die dat weet.

Heeft tekenaar van Geffen haar gevraagd te poseren of is de tekening na een snelle schets uitgewerkt? Dat kan je nooit weten. Het neemt niet weg hoe bijzonder het is dat er zo'n mooie illustratie is uit die tijd! Door de slavenregisters weten we nu wel veel van haar afkomst en levensloop.

Affie in de slavenregisters

Affie werd in slavernij geboren in 1849. Ook haar moeder Sophietje Alexandra Terzol (1814-1887) en haar oma Affiba zijn in de slavenregisters terug te vinden als slaven van Bessie van Castilho.

Een enkele keer gebeurde het dat iemand in het slavenregisters staat namens iemand anders. Bijvoorbeeld een man namens zijn echtgenote of iemand voor een persoon die buiten Suriname woonde, maar in die gevallen staat het er altijd bij vermeld. Maar dat stond er nu niet bij. Ze waren alle drie in eigendom van Bessie en werden later verkocht aan Samuel Sanches. Als ze geërfd waren, of als ze geschonken waren, wordt dat er gewoonlijk bij vermeld. Maar ook dat stond er nu niet bij.

Affies nieuwe eigenaar Samuel werd op 15 september 1812 geboren te Paramaribo, uit het huwelijk van Benjamin Moses Sanches en Bessie van Castilho. Samuel trouwde zelf op 11 oktober 1854 met Henrietta Susanna Wilhelmina Maatstaf - in slavernij geboren en door Samuel vrijgekocht in 1833 - waarmee hij al voor het huwelijk twee kinderen kreeg. Hun zoon Johan Charles Sanches werd op 2 januari 1836 geboren als Johan Charles Maatstaf. Door het huwelijk werd hun zoon erkend en kreeg hij de achternaam Sanches. Hij overleed al op 29-jarige leeftijd, op 9 september 1865.

Samuel en zijn vrouw kochten tussen 1841 en 1862 maar liefst 19 mensen vrij. Affie hoorde niet bij deze 19, zij werd pas vrijgemaakt bij de afschaffing van de slavernij in 1863. Op dat moment had Samuel nog 30 slaven. Bij veel van hen stond als beroep timmerman vermeld. Bij Affie werd geen beroep vermeld.

Affie trouwde later met Jan Louis Beeck (1851-1897) en hun dochter Sophie Magdalena Beeck trouwde met Willem Charles Arduin.

Vrijkopen

Om een slaaf vrij te kopen moest er heel veel geld betaald worden aan de slaveneigenaar; wel 800 tot 1000 gulden, waarvan een groot deel naar de overheid ging. Vanaf 1851 werd het vrijkopen goedkoper, doordat de betaling van 500 gulden aan de overheid kwam te vervallen. Er waren vanaf dat moment veel eigenaren, en ook slaven overigens, die daar gebruik van maakten.

Waarom zouden slaveneigenaren gebruik maken van de vrijverklaring? Sommige eigenaren wilden hun familieleden vrijkopen; de kinderen die ze samen met een slavin hadden gekregen. Anderen waren onzeker over de vergoeding die ze zouden krijgen als de slavernij echt zou worden afgeschaft en ze stonden daarom positief tegenover mensen die zichzelf vrijkochten. Een financieel motief dus.

Vredesverdragen

De slavernij was nog niet afgeschaft, maar er waren mensen die al vrij waren door Vredesverdragen of door manumissies of vanwege hun Europese herkomst. Vredesverdragen vonden plaats tussen de koloniale regering en de Marrons. Zij zijn nazaten van slaafgemaakte Afrikanen die naar Noord- en Zuid Amerika waren gebracht en zich daar uit de slavernij bevrijdden. Zij vestigden zich ver van de plantages in vaak onherbergzame gebieden. Daar bouwden zij een zelfstandig bestaan op, afgestemd op de nieuwe context, waarbij ze hun Afrikaanse sociale en culturele tradities nooit uit het oog verloren.

Er werd besloten dat de regering en planters de Marrons voortaan als vrije mensen zouden erkennen en hen met rust laten. Op 10 oktober 1760 werd vrede gesloten met de Aucaners onder Arabie. Labi - in de archieven en oude geschriften Arabie genoemd - was de hoofdman van de Marrons die aan de Ndjukakreek woonden. Na de vrede met de Aukaners volgden de vrede met de Saramakaners, september 1762 en de Matawai, april 1769. De vrede met de Aukaners was de basis voor de andere vredesverdragen. Vanaf 10 oktober 1974 wordt Dag der Marrons gevierd. In 2010 is het een nationale vrije dag in Suriname.

De eerste pagina van het Vredesverdrag in 1760

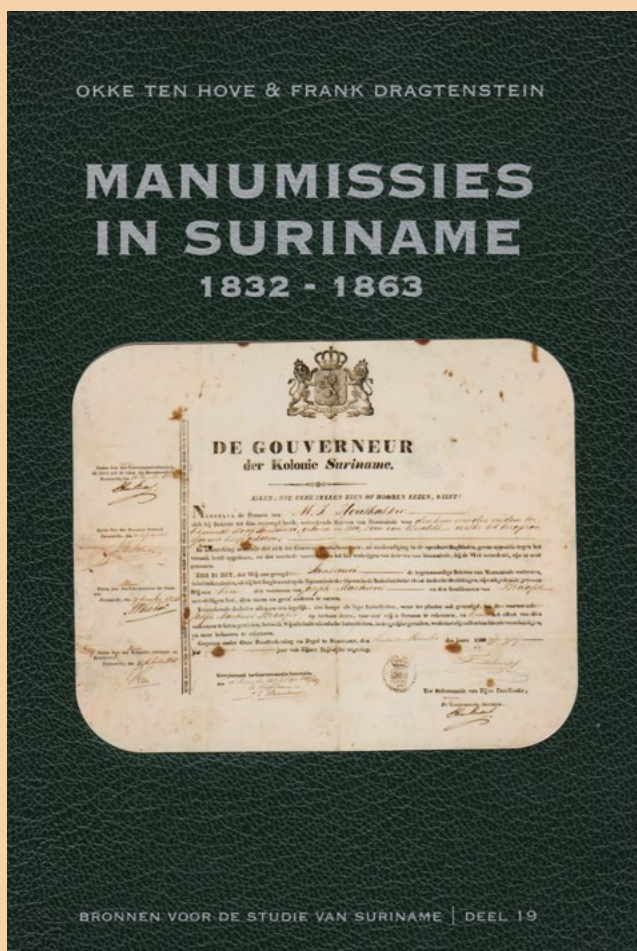

Afschaffing slavernij door Nederland

In de periode tussen 1795 en 1814 waren de Nederlandse kolonies overgenomen door Engeland. Met de komst van Koning Willem 1 in 1814 kreeg Nederland drie kolonies terug. Dit waren Nederlands-Indië, Nederlandse Antillen en Suriname.

Op 1 januari 1860 werd de slavernij in Indonesië afgeschaft op Java, maar het duurde tot 1914 voordat de wet was geïmplementeerd in heel Nederlands-Indië (Indonesië). Op 1 juli 1863 werd de slavernij in het Koninkrijk der Nederlanden afgeschaft in het trans-Atlantisch gebied. Slaven in Suriname en op de Nederlandse Antillen kregen hun vrijheid,

maar de plantageslaven in Suriname werkten nog tien jaar onder staatstoezicht. Verschillende Nederlandse kranten maakten in die dagen melding van een historische en blijde dag, die altijd herdacht zou moeten worden. Het einde van de slavernij betekende niet het einde van alle onrecht. Het waren tenslotte alleen de plantage-eigenaren die een schadeloosstelling kregen. De meeste slaven lieten het knechtschap achter zich met weinig meer dan de kleren aan hun lijf. Zonder eigen grond en een dak boven hun hoofd. Het plantagesysteem mocht dan wel intact zijn gebleven, het einde van de slavernij bracht wel vrijheid.

Manumissie

Ook vóór het einde van de slavernij werden mensen soms vrijgelaten. Dat is manumissie: het vrijkopen of vrijverklaren van slaven. Zo waren de voorouders van Maria Karg ook gemanumitteerd. Haar overgrootmoeder en haar drie zonen zijn allen in slavernij geboren en dus vrijgekocht.

Joden

De Joden kwamen in de 17e eeuw naar Suriname in de hoop daar in grotere vrijheid hun geloof te kunnen belijden en een bestaan op te bouwen. Religieuze vervolging en discriminatie was oorzaak van de migratie. Ze worden beschouwd als de eerste 'immigranten' in Suriname. Zij kwamen naar Suriname toen het gebied nog onder Engelse heerschappij was. Ze namen hun 'Afrikaanse slaven' vanuit Barbados mee. Dat gebeurde in 1664. Joden vluchtten vanwege hun geloof uit Europa en trokken naar Brazilië. Daar waren ze vrij. Brazilië was toen een Nederlandse kolonie. De Joden die al vroeg naar Suriname kwamen, waren voornamelijk welgestelde Sefardische Joden. Sommigen kwamen rechtstreeks vanuit het Europese vasteland naar Suriname, anderen hadden reeds eerdere kolonisatiepogingen elders in de 'Nieuwe Wereld' ondernomen. De Joodse kolonisatie in Suriname werd aangemoedigd door de koloniale machthebbers – eerst Engelsen, later Hollanders – die dringend op zoek waren naar blanke kolonisten om hun koloniën te bevolken. Nieuwe Joodse kolonisten werden gelokt door mooie verhalen over de mogelijkheden die deze kolonie te bieden zou hebben en de speciale privileges die hun in Suriname te wachten stonden. Van een bloeiend Joods gemeenschapsleven was in deze periode nog geen sprake.

Jodensavanne begraafplaats ↻

Portugezen

Portugese Surinamers zijn Surinaamse burgers van Portugese afkomst. In 1853 kwamen de eerste Portugese mensen aan uit het Portugese eiland Madeira, gesponsord door een coalitie van planters en de koloniale overheid. Ze waren eigenlijk op weg naar Brits-Guyana, waar de planters ook alternatieve arbeidsbronnen zochten na de afschaffing van de slavernij, maar belandden in Suriname. In totaal kwamen in de periode van 1853 tot 1866, 500 Madeirans (Madeirezen) als contractarbeiders naar Suriname. Aan het einde van hun contract verlieten ze de velden en zochten ze een bestaan op de markt. In latere

jaren kwamen er meer immigranten uit Madeira en Brits-Guyana naar Suriname, echter niet langer als contractarbeiders maar als vrije immigranten.

Op 15 augustus 2023 was het precies 170 jaar geleden dat in 1853 vanuit Madeira een schip met 124 Portugezen in Suriname aankwam. Deze Portugezen hebben als contractarbeiders gewerkt op de plantages Suzanna's Daal, Katwijk en Boxel. Tot en met 1864 kwamen er schepen met Portugese contractarbeiders. Vanwege hun kleine aantal zijn de Portugezen uit Madeira voor een groot deel vermengd met andere etnische groepen.

Europeanen

De vrije inwoners van de kolonie Suriname waren in de 17e en 18e eeuw vooral Europeanen. Tot die groep behoorden Engelsen, Nederlanders, Franse Hugenoten, Spanjaarden, Portugezen, Duitsers. Zij waren of opzichters of officieren, maar ook plantage-eigenaren, directeuren, militairen, bestuurders, winkeliers enz. Ze waren allemaal werkzaam op de plantages of de koloniale overheid. Er waren ook kleurlingen of mulatten. Deze hadden meestal een blanke vader en zwarte moeder. De slaven werkten in de stad en op de plantages en waren de grootste groep bewoners van de kolonie.

Boeroes

Nederlandse boeren

In de jaren 40 van de 19e eeuw werd het in Suriname duidelijk dat de afschaffing van de slavernij slechts een kwestie van tijd zou zijn. Er zouden dan anderen nodig zijn om in Suriname de landbouwgronden te bewerken. Drie Nederlandse dominees, A. van den Brandhof, D. Copijn en J.H. Betting, kwamen op het idee om arme boerengezinnen uit de Betuwe en de Veluwe Gelderland, maar ook Overijssel, als kolonisten naar Suriname te halen. In 1841 dienden zij bij Koning Willem II een plan hiervoor in. De Nederlandse regering ging hiermee akkoord en na een mislukte verkenningsmissie in 1843 kwamen in 1845 de eerste 200 kolonisten aan in Suriname. Deze kolonisten werden later Boeroes genoemd en waren nazaten van Nederlandse kolonisten, arbeiders en boeren die halverwege de negentiende eeuw naar Suriname trokken.

Naast de Nederlandse boerengezinnen kwamen er ook migranten uit Libanon en Palestina. Rond 1890 kwamen Libanezen vanuit het district Bcharre in Noord Libanon. Palestijnen kwamen in diezelfde periode. Daarnaast kwamen de Hernhutters, ook wel EBG-zendingen aan het eind van de 18e eeuw. Zij waren protestantse zendingen die zich in het leven van de slaven in Suriname hadden verdiept en zich hun taal eigen hadden gemaakt.

45 – Familie Van Loor, 1893

De tweede en derde generatie van de Hollandse boerenkolonisten uit 1845.

Familie Van Loor in 1893 De tweede en derde generatie van de Hollandse boerenkolonisten uit 1845

Fotograaf: Muller, Julius Eduard

Vervaardigingsjaar: 1893

Periode: 1893

De Boeren of 'Boeroes' zijn afstammelingen van Nederlandse boeren die zich in de jaren veertig van de 19e eeuw in Suriname vestigden in een 'proeve' tot landbouwkolonisatie. Een groep van 17 gezinnen, 104 personen, vestigde zich aan de Saramaccarivier. De vestiging was slecht voorbereid: de grond was drassig, woningen waren niet gereed, bouwgrond,

gereedschap, vee, levensmiddelen en drinkwater ontbraken. Spoedig kwam een tweede groep van 12 gezinnen. Er brak een epidemie uit en de 'proeve' werd een catastrofe. In 1853 was meer dan de helft van de kolonisten overleden. Een klein aantal werd gerepatriëerd, de overblijvers vestigden zich in de omgeving van Paramaribo.

Migratie

Al vanaf het begin van de menselijke geschiedenis, zijn mensen in beweging. Door het nomadisch bestaan van de eerste volkeren, maar ook door natuurrampen, klimaatverandering, oorlog en hongersnood hebben mensen zich over de hele wereld verspreid. Migratie is dus al zo oud als de weg naar Rome, maar waarom is het dan nu zo politiek gevoelig? Waarom vertrekken migranten? Waar gaan ze naartoe, in welke aantallen en om welke redenen? En vormen migranten een bedreiging voor de sociale en politieke orde?

Migratie is de verplaatsing van (groepen) mensen van de ene plaats naar de andere. Mensen migreren bijvoorbeeld om in een ander land te gaan werken. Of omdat zij op de vlucht zijn voor oorlog.

Er zijn verschillende manieren waarop mensen kunnen migreren. Als zij zich aan de geldende regels houden, dan migreren ze op een legale manier. Doen zij het zonder toestemming van de overheid, dan is er sprake van een irreguliere migratie.

De reden waarom mensen migreren kan verschillen. Zo komt asielmigratie voor als mensen op zoek zijn

naar een veilige plek. Bijvoorbeeld omdat ze moeten vluchten voor oorlog en ellende. De meeste mensen migreren om andere redenen. Over het algemeen migreren mensen om een beter bestaan te vinden voor zichzelf en of hun gezin en familie. Migratie kan vrijwillig of gedwongen zijn. Een voorbeeld van vrijwillige migratie is dat mensen niet tevreden zijn met de leefomstandigheden in hun land en besluiten te migreren waar zij het beter zullen hebben. Bijvoorbeeld om in een ander land te werken (arbeidsmigratie) of om te studeren (kennismigratie). Maar ook om met hun familie samen te zijn (gezinsmigratie). In die gevallen is er sprake van reguliere migratie.

Gedwongen of onvrije migratie is wanneer mensen moeten vluchten uit hun land vanwege een onveilige situatie of openlijke onderdrukking door heersers. Mensen kunnen ook tegen hun wil gedwongen worden bijvoorbeeld slaven (slavenhandel) of veroordeelden die naar het buitenland worden verbannen (om dwangarbeid te verrichten).

④ *Surinaamse jeugd*

Contractarbeid

Na de afschaffing van de slavernij in Suriname op 1 juli 1863 nam de behoefte toe aan arbeidskrachten op de plantages. Het tienjarige Staatstoezicht werd ingesteld. Dat betekende dat de voormalige slaven nog tien jaar op de plantages moesten blijven werken. Deze periode was een complexe en uitdagende tijd voor degenen die betrokken waren bij contractarbeid.

Contractarbeid wordt ook gezien als een vorm van migratie. Wat waren de motieven van die mannen en vrouwen om contractarbeider te worden, om je land te verlaten, om naar een totaal onbekende toekomst toe te gaan? Een groot deel van de contractarbeiders kwam

uit Bihar en Uttar Pradesh (Noordoost-India). De mensen zeiden: Als je nu naar Kolkata (wat nu Calcutta heet) gaat, dan kan je overzee met een contract voor vijf jaar je geld verdienen, en kan je je familie door deze moeilijke tijd brengen in een land waar je geld krijgt. Het zag er eigenlijk allemaal heel positief uit.

Sommige beslissingen waren lichtvaardig, dus zonder erbij na te denken, maar wel was de hoop een betere toekomst en de mogelijkheid om hun families door moeilijke tijden heen te helpen.

De belangrijkste motieven op een rij:

De belangrijkste motieven op een rij

Armoede en hongersnood: Voor velen van hen was armoede een dagelijkse realiteit, en sommigen leden onder hongersnood in hun thuisland. Ze zagen contractarbeid als een kans om aan de schrijnende armoede te ontsnappen en hun families te voeden.

Economische kansen: Contractarbeiders werden vaak gelokt door de belofte van economische kansen in Suriname. Ze zagen de mogelijkheid om geld te verdienen en financiële stabiliteit te bereiken voor zichzelf en hun dierbaren.

Verbetering van levensomstandigheden: De gedachte aan een beter leven, met toegang tot basisbehoeften zoals voedsel, kleding en onderdak, was een aantrekkelijke motivatie voor velen. Het vooruitzicht van een verbetering van de levensomstandigheden was een krachtige drijfveer.

Hulp aan familie: Velen voelden de verantwoordelijkheid om hun families financieel te ondersteunen, vooral tijdens moeilijke tijden. Contractarbeid bood de mogelijkheid om geld te verdienen en hulp te bieden aan hun familieleden in hun thuisland.

Lokkende beloftes: Contractarbeiders werden vaak verleid door beloftes van een beter leven in Suriname, waar ze een vijfjarig contract konden aangaan en geld konden verdienen. Deze beloften omvatten vaak verbeterde arbeidsomstandigheden en de kans op economische vooruitgang.

Hoop op een nieuwe start: Voor velen symboliseerde contractarbeid de hoop op een nieuwe start, ver weg van de uitdagingen en beperkingen van hun thuisland. Het was een kans om te ontsnappen aan de vicieuze cirkel van armoede.

Eenmaal op de plantages moesten de contractarbeiders hard werken en werden ze vaak mishandeld, maar veel van hen waren te bang om hier melding van te maken. Wanneer een arbeider werd beschuldigd van het breken van zijn of haar contract, kon de arbeider strafrechtelijk vervolgd worden. Het kwam ook voor dat de autoriteiten met de plantage-eigenaar samenwerkten. Zo konden misstanden als mishandeling blijven bestaan, terwijl de arbeiders geen enkele kans op bescherming had.

De contractarbeiders moesten vijf jaar lang zes dagen per week op de plantages werken: òf zeven uur per dag op het veld òf 10 uur in de fabriek. Hun vrijheid was beperkt, de arbeidsomstandigheden waren zwaar en slecht en het loon was laag. In heel wat verhalen van contractarbeiders komt tot uiting dat zij vaak met valse beloften naar Suriname werden gelokt. Na afloop van de contractperiode bleef een groot deel van deze arbeiders in Suriname wonen, vaak in de nabijheid van de plantages, de grootlandbouw en later als zelfstandigen op kleine lapjes grond. De omstandigheden in India en Java waren vaak nog slechter dan in Suriname.

Ondanks deze uitdagingen slaagden velen van hen erin om te overleven, zich aan te passen aan hun nieuwe omgeving, en uiteindelijk een blijvende bijdrage te leveren aan de Surinaamse samenleving. De ervaringen van contractarbeiders in Suriname benadrukken hun veerkracht en vastberadenheid om een betere toekomst te creëren voor henzelf en hun families, ondanks de obstakels die ze tegenkwamen.

Permanent vestigen en grondbezit werden belangrijke doelen, en ondanks privileges die gouvernementsvestigingsplaatsen boden, vestigden Hindostaanse ex-contractarbeiders zich bij voorkeur buiten deze gebieden als onafhankelijke boeren.

Dit verhaal van contractarbeid in Suriname getuigt van de veerkracht en doorzettingsvermogen van degenen die hun thuisland verlieten om een nieuw leven op te bouwen in een onbekende wereld. Het herinnert ons eraan hoe economische factoren en de zoektocht naar een betere toekomst mensen kunnen aanzetten tot ingrijpende migratiebeslissingen.

Chinezen

In 1853 werd een begin gemaakt met de import van Chinese contractarbeiders. Het betrof een groep van 18 Chinezen die uit Java afkomstig waren. Vier van hen overleden tijdens de reis naar Suriname; de overige 14 werden als suikerkokers en veldarbeiders op de plantage Catharina Sophia tewerkgesteld. De Chinezen uit Java afkomstig, waren relatief hoge lonen gewend, wat de planters deed besluiten niet langer arbeiders uit dat gebied te rekruteren. Zij besloten voortaan uit China contractarbeiders te importeren. De planters moesten na 1872 alles zelf betalen uit het vijfjarig contract van de Chinezen. Als de Chinezen al bleven, niet als landbouwer, maar als kleinhandelaar, daar hadden de planters geen behoefte aan. Dat was een reden dat de Chinezen zelden hun contract verlengden. Ook vanwege het geringe aantal vrouwen keerden ze terug naar China.

De immigranten uit Zuid-China behoorden in hoofdzaak tot twee groepen, de in Kwantoeng levende Hakka Chinezen die oorspronkelijk uit Noord-China kwamen; zij zijn thans de belangrijkste groep onder de Surinaamse Chinezen en de Hoklo-Chinezen uit Foetjien. Ze hadden elk hun eigen gewoonten, zeden en taal en kenden onderling een sterke animositeit. Na 1874 kwamen er geen Chinezen meer naar Suriname, in elk geval geen arbeiders. Dat kwam door de sluiting van de havens van Macao en Hongkong. Een andere – reden zou kunnen zijn de bezwaren tegen de contractmigratie. Hoge kosten van werving en vervoer. De planters moesten die na 1872 zelf betalen uit een vijfjarig contract.

Vanaf 1980 komen er nieuwe Chinezen naar Suriname. Ze worden als Chinese migranten gezien. De Chinese Surinamers kijken vol wantrouwen naar deze nieuwe groep. Er werd een racistische houding tegenover hen aangenomen, maar gelukkig is dat veel minder geworden. Zij zijn in elk geval harde werkers net als de 'Oud – Chinezen'. Zij worden als een probleem gezien, vanwege hun vele, goedkope supermarkten die als oneerlijke concurrentie werden ervaren.

Vanaf begin 20ste eeuw zijn er Chinezen naar Suriname gekomen, die hun reis zelf hebben betaald. Zij waren vooral handelaren en exploiteerden Chinese winkels en handelszaken in stad en district. Zij zijn afkomstig van Zuid China en spreken de Hakka taal. De zogenaamde nieuwe Chinezen die na 1980 zijn gekomen, zijn hoofzakelijk afkomstig van Noord China en spreken Mandarijn.

Immigranten hebben overal in de wereld te maken met vooroordelen. Dat hebben alle immigrantengroepen ervaren. De nakomelingen van de immigranten in Suriname, zijn daarom de laatste die zo'n onverdraagbare houding aannemen. Hun eigen groep is daarvan slachtoffer geweest en dat keuren zij/wij af. Wij mogen daarom de nieuwe immigranten niet a-priori negatief beoordelen.

Dankzij hen kunnen veel Surinamers overleven, vanwege de goedkope producten die zij aanbieden (textiel, gereedschappen, huishoudelijke apparaten, bouwmaterialen etc.).

Immigranten uit Brits West Indië

Britse koloniën in het Caraïbisch gebied, voornamelijk uit Barbados

Hun nakomelingen zijn in Suriname aanwezig en zijn geïntegreerd in de Surinaamse samenleving. Het grootste deel waren vrijverklaarden, die een beter bestaan zochten in het buitenland. Onder hun nakomelingen zijn er personen met Engelse namen in Suriname. In deze groep waren er ook Brits Indische immigranten die hun contract hadden uitgediend maar niet naar India terugkeerden. Naast de Brits-Indiërs waren er onder deze groep ook Chinezen, die een contract sloten.

Brits Indiërs

Hoe moest het verder met al die koffie, cacao en suikerplantages na de afschaffing van slavernij in Suriname? Dat was een vraag waar Nederland mee worstelde. Een antwoord werd gevonden in Brits-Indië, waarvandaan duizenden contractarbeiders naar Suriname werden verscheept.

In mei 1868 begon de Hindostaanse contractarbeid in Suriname. Een groep van 17 Indiërs kwamen met het schip Crikett naar Suriname, om als veld- en fabrieksarbeiders te gaan werken op de plantage 't Vertrouwen aan de Cottica. Toch herdenken de Hindostanen 5 juni 1873 als de immigratiedag van de Hindostanen.

Voor de geschiedenis begint de Hindostaanse contractarbeid echter met de komst van het transport van Calcutta naar Suriname met het transportschip 'Lalla Rookh' in 1873. De 'lading' bestond uit 410 Hindostanen, voornamelijk mannen, maar ook vrouwen en kinderen. Elf mensen overleven de ontberingen en omstandigheden van de loodzware reis niet.

Op 5 juni mogen zij eindelijk aan wal in Paramaribo. Na een uitgebreide medische inspectie worden zij verdeeld over de plantages om daar te werk te worden gesteld en hun onderkomen te vinden in de slavenbarakken. Het markeert het begin van de immigratie van ruim 34.000 Hindostanen die inmiddels met 28% de grootse bevolkingsgroep van Suriname uitmaken.

De plantage-eigenaren wilden in Suriname ook Brits-Indische contractarbeiders inzetten om de plantage-economie tegen de ondergang te redden. In 1870 werd uiteindelijk een zogeheten immigratietraktaat-ook wel 'koelietraktaat' gesloten met de Britse regering. Het bestond uit 27 artikelen die onder meer de rechten en plichten van de Hindostaanse contractarbeiders en hun werkgevers regelden.

Libanezen

In 1890 zette de eerste Libanees voet aan wal. Het is niet helemaal duidelijk, maar men denkt dat het Nicolas Karkabe was. Hij kwam niet als contractarbeider, hij kwam uit vrije wil. In de districten ging hij goederen verkopen. Hij werd dus een koopman. Later kwamen er steeds meer Libanezen naar Suriname, die meestal handelden in kleding en textiel.

Brazilianen

De immigratie van Brazilianen heeft vorm gekregen vanaf 1997-1998. De aanwezigheid van Brazilianen is duidelijk waarneembaar. De Braziliaanse gemeenschap bleef maar groeien. De bron van al die activiteiten is de goudwinning in het binnenland. Het duidelijkst is dat te zien aan de vele goudopkoop- en goudverwerkingsbedrijven. In Paramaribo zijn er winkels en kerken van Brazilianen, verschillende Braziliaanse producten en bars waar Braziliaanse muziek te horen is. Ook zijn er hotels waar Brazilianen verblijven, kortom de Braziliaanse gemeenschap blijft groeien.

Haitianen

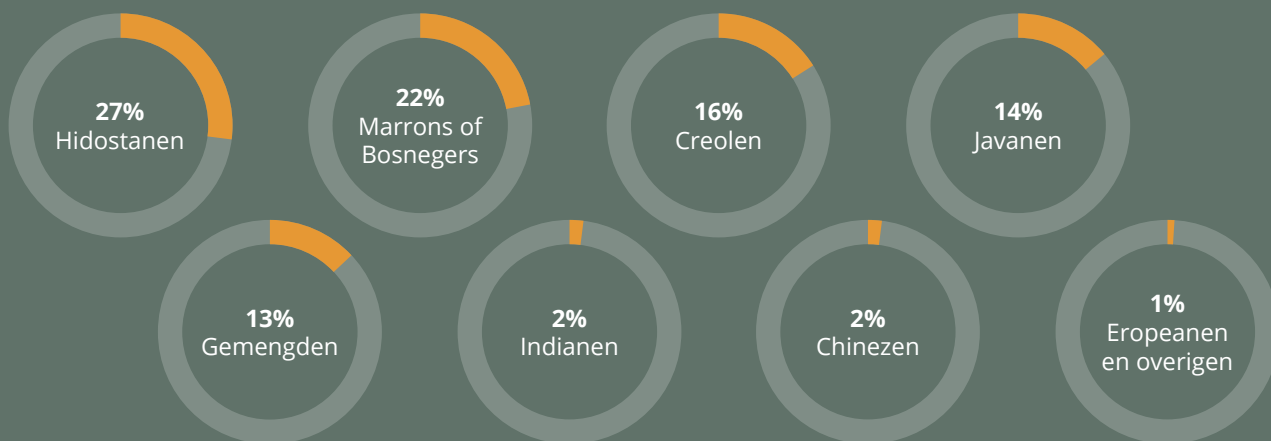
Haïtiaanse immigratie naar Suriname begon in 1977 toen een groep Haïtianen uit Sint-Maarten naar Suriname kwam om op suikerrietplantages te werken. Inmiddels is de Haïtiaanse gemeenschap in Suriname uitgegroeid tot een van de grootste migrantengemeenschappen in het land. Na 46 jaar Haïtiaanse immigratie naar Suriname, mag de samenleving erkennen dat Haïtianen in verschillende sectoren een grote bijdrage leveren aan de ontwikkeling van Suriname, zoals in de agrarische sector, en ondernemers, maar ook de creatieve sector kent er enkele.

De Haïtiaanse gemeenschap in Suriname heeft een rijke cultuur en tradities die ze hebben meegenomen uit hun thuisland. Zo hebben ze bijvoorbeeld hun eigen muziekstijlen zoals kompas en rara, die populair zijn geworden in Suriname.

In 2019 werd er een Haïtiaans-Surinaamse Kamer van Koophandel opgericht om de economische banden tussen beide landen te versterken. De kamer heeft als doel om de handel tussen beide landen te bevorderen en investeringen aan te trekken. Het is een belangrijke stap om de economische samenwerking tussen Suriname en Haïti te verbeteren.

Samenstelling van de bevolking in 2017

De bevolking vertoont een grote etnische verscheidenheid als gevolg van de gevoerde koloniale arbeidspolitiek tot instandhouding van de plantagelandbouw. Er zijn 8 verschillende bevolkingsgroepen te benoemen. In 2017 zijn de verhoudingen als volgt:

*totaal aantal
inwoners 591.391*

Inwoneraantal van Suriname in 2017. De bevolking is geconcentreerd in de kuststreek, meer dan de helft woont in een straal van 35 km rondom Paramaribo.

*Groot - Paramaribo
239.000 inwoners*

De resterende bevolking woont in kleine nederzettingen langs de kust en langs de rivieren. De enige andere plaats van betekenis is Nieuw Nickerie.

350.000 Surinamers in Nederland

Naar schatting wonen er ongeveer 350.000 personen van Surinaamse afkomst in Nederland.

Opdrachten

Opdracht 1

Veel mensen zijn bezig met hun identiteit. Op zoek naar hun verleden, hoe hun voorouders in het nieuwe land aankwamen, net vóór of na de afschaffing van de slavernij. **Ben jij ook bezig met je identiteit? Zo ja, op welke manier? Zo neen, kun je uitleggen waarom?**

Opdracht 2

In het boekje 'Geregistreerd Suriname' worden alle bevolkingsgroepen besproken. **Hoor jij ook bij een van die groepen?**

Opdracht 3

De kracht van woorden speelt niet alleen bij de oorspronkelijke bewoners een belangrijke rol. Een schriftcultuur hadden ze niet. Ook bij de andere bevolkingsgroepen speelt dat. Wat vind je van Indianen of Inheemsen?

Welke woorden gebruik jij? Bijvoorbeeld Afro-Surinaams of Creools?

Opdracht 4

Suriname was een kolonie van Nederland. **Wat is er anders nu Suriname een Republiek is?**

Opdracht 5

Wat is de impact van slavernij? Er zijn verschillende vormen van slavernij. **Beschrijf ze.**

Opdracht 6

Beschrijf in eigen woorden **wat migratie is.**

Opdracht 7

Wat is de impact van **slavernij en migratie?**

Opdracht 8

Laat je inspireren op verschillende manieren. Door een creatieve uitdaging in de vorm van een **kunstwerk te maken.** Dat kan naar aanleiding van de lessen.

Opdracht 9

Jacob Marius Adriaan Martini van Geffen tekende Affie in 1859. Al zijn tekeningen zijn in een boek te zien. Bekijk deze tekeningen. Hoe zie jij Affie of andere tekeningen van deze amateurtekenaar? **Wat vind je hiervan? Zou jij andere thema's uitgezocht hebben?**

Opdracht 10

Op 9 december 2023 brengen jullie een bezoek aan het Nationaal Archief Suriname (NAS). **Wat zou je zelf in het archief willen doen? Wat zijn je verwachtingen?**

Opdracht 11

Welke hedendaagse kwesties spreken je aan? Hoe zien jullie je eigen toekomst? **Hoe zie je jezelf over tien jaar?**

Bronnen

- Ad de Bruijne Libanezen in Suriname, Van Bcharre naar Paramaribo 1890-2006, KITLV Uitgeverij Leiden 2006
- Robin Cohen, Migratie, hoe de mensheid zich over de wereld heeft verspreid, oktober 2019
- Gobardhan-Rambocus Maurits Hassankhan(red) 1993, Immigratie en ontwikkeling. Artikelen van Hassankhan) en in Gobardhan, Hassankhan, Egger(red). De erfenis van de slavernij. Artikel: Immigratie van contractarbeiders als voorwaarde voor en gevolg van de slavernij
- Michiel van Kempen, Een geschiedenis van de Surinaamse literatuur, Band 1 1596-1957 & de orale literatuur, 2003, De Geus
- Susan Legêne, Spiegelreflex, Culturele sporen van de koloniale ervaring, Bert Bakker, 2010
- William Man A Hing, Chinese plantage arbeiders in de negentiende eeuw Oso, nummer 2, november 2000, jaargang 19
- Jit Narain Lezing, Herinneren, Verbeelden, Begrenzen, 150 jaar Hindostanen hier en daar, Prof. dr. Michiel van Kempen, Copyright lezing © 2018 Michiel van Kempen, Amsterdam, Nederland
- Angelie Sens, Slavernij en vrijheid in Nederland rond 1800, Oso, nummer 2, november 2002, jaargang 21
- Eveline Sint Nicolaas, Ketens en banden, Suriname en Nederland sinds 1600, Rijksmuseum, uitgeverij Vantilt, 2018
- Karin Sitalsingh, Boeroes, een familiegeschiedenis van witte Surinamers, , 2016, Atlas Contact
- Marjo de Theije, De Brazilianen stelen ons goud!; Braziliaanse migranten in stad en binnenland, Oso, nummer 1, jaargang 26, April 2007
- Paul Tjon Sie Fat, Immigratie van Chinezen schijnt de laatste jaren toe te nemen, Paramaribo The City! Oso, nummer 1, jaargang 26, April 2007
- Wieke Vink, Over migranten, suikerplanter, Joodse kleurlingen en religieuze tolerantie Oso, nummer 1, mei 2002, jaargang 21
- Glenn Willemsen, Dagen van gejuich en gejubel, 2006

Websites

- Atlas of Mutual Heritage - www.atlasofmutualheritage.nl
- Burgerlijke stand - www.nationaalarchief.sr/onderzoeken/alle-genealogie/genealogie-burgerlijke-stand/persons
- Centrale Historische Database van Hindostanen (CHDH) - www.chdh.sarnamihuis.nl
- Chinezen (Contractarbeiders) - www.nationaalarchief.sr/onderzoeken/alle-genealogie/genealogie-chinezen-contractarbeiders/persons
- Hindorama - Dé Surinaams-Hindostaanse site voor Informatie en Inspiratie - www.hindorama.com
- Hindostaanse contractarbeiders in Suriname, 1873-1916 - www.nationaalarchief.sr/onderzoeken/alle-genealogie/genealogie-hindostanen-contractarbeiders/persons
- Javaanse contractarbeiders in Suriname 1890-1930 - www.nationaalarchief.sr/onderzoeken/alle-genealogie/genealogie-javanen-contractarbeiders/persons
- Namenklapper Volkstelling 1921 - www.nationaalarchief.sr/onderzoeken/alle-genealogie/namenklapper-volkstelling-1921/persons
- Registratielijsten Volkstelling 1921 - www.nationaalarchief.sr/onderzoeken/alle-genealogie/registratielijsten-volkstelling-1921/deeds
- Slavenregister - www.nationaalarchief.sr/onderzoeken/alle-genealogie/genealogie-slavenregister/persons
- Stichting Boeroe Kon Makandra - www.boeroes.nl
- Stichting Herdenking Javaanse immigratie - www.stichji.javanen.nl
- Suriname www landenweb.nl/suriname/bevolking

Fondsen

FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE

DutchCu|ture

**STICHTING STIL
VERLEDEN**

www.stilverleden.nl